

Sygn. akt I Ca 106/14

POSTANOWIENIE

Dnia 28 maja 2014 r.

Sąd Okręgowy w Elblągu I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Dorota Twardowska

Sędziowie: SO Arkadiusz Kuta (spr.)

SO Krzysztof Nowaczyński

Protokolant: st. sekr. sąd. Danuta Gołębiewska

po rozpoznaniu w dniu 28 maja 2014 r. w Elblągu

na rozprawie

sprawy z wniosku (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w G.

z udziałem R. S.

o stwierdzenie zasiedzenia służebności

na skutek apelacji wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Rejonowego w Elblągu

z dnia 17 grudnia 2013 r. sygn. akt I Ns 252/12

postanawia:

1. oddalić apelację;
2. zasądzić od wnioskodawcy (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w G. na rzecz uczestnika R. S. kwotę 120 zł (sto dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania za drugą instancję.

Sygn. akt I Ca 106/14

UZASADNIENIE

(...) Spółka Akcyjna z siedzibą w G. domagała się stwierdzenia zasiedzenia służebności o treści odpowiadającej treści służebności przesyłu obciążającej nieruchomość numer (...) w Z.P., dla której w Sądzie Rejonowym w Elblągu prowadzona jest księga wieczysta numer (...), uprawniającej wnioskodawczynię do utrzymania na tej nieruchomości linii średniego napięcia wraz ze słupami podtrzymującymi i stacją transformatorową oraz wstępu w celu wykonywania czynności technicznych związanych z eksploatacją, modernizacją, naprawą, konserwacją, remontami i przebudową linii energetycznej.

Właściciel nieruchomości – uczestnik R. S. wniósł o oddalenie wniosku.

Sąd Rejonowy w Elblągu, postanowieniem z 17 grudnia 2013 roku, oddalił wniosek.

Ustalił Sąd pierwszej instancji , że R. S. jest właścicielem gospodarstwa rolnego , w tym działki numer (...) , opisanej w księdze wieczystej (...) , od 1975 roku . W dniu 28 sierpnia 1982 roku Naczelnik Gminy M. wydał decyzję wywłaszczeniową na modernizację linii R. – K. , przebiegającej aktualnie przez nieruchomość uczestnika . Na podstawie tej decyzji poprzednik prawny wnioskodawczyni – Zakład (...) wybudował , a następnie używał urządzenia energetyczne posadowione , między innymi , na nieruchomości uczestnika . Wskazano dalej na zarządzenia z 1989 roku i 1993 roku o przekształceniu Zakładu : najpierw w przedsiębiorstwo państwowe , a następnie jednoosobową spółkę Skarbu Państwa . W 2004 i 2007 roku doszło do kolejnych przekształceń podmiotowych oraz zmiany firmy , które doprowadziły do występowania w obrocie (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w G. .

Według Sądu Rejonowego , po wydaniu zarządzenia z 1993 roku nie została wydana żadna decyzja ani umowa , na podstawie której doszłoby do przekazania na własność urządzeń służących do przesyłu energii elektrycznej , o których mowa we wniosku . Właśnie problematyka „ przejścia posiadania ze Skarbu Państwa na kolejnych następców prawnych ” (tak w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia karta 186) okazała się dla Sądu pierwszej instancji kluczowa . Po przytoczeniu normy art. 292 k.p.c. wskazano bowiem , że przedsiębiorstwo państwowe mogło do okresu posiadania wykonywanego po 1 lutego 1989 roku (wcześniej przedsiębiorstwa nie miały żadnych składników majątkowych skoro istniała zasada jednolitej własności państwowej) doliczyć okres posiadania sprzed tej daty , jeżeli nastąpiło przeniesienie posiadania . Wnioskodawczynię zobowiązywano do przedłożenia decyzji lub umowy , na podstawie której doszło do przeniesienia posiadania , bądź przekazania na własność urządzeń , o których mowa we wniosku . Dokumentów takich nie złożyła . Same zarządzenia z 1989 roku i 1993 roku są niewystarczające .

Apelację od tego postanowienia złożyła (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w G. domagając się jego zmiany i uwzględnienia wniosku o zasiedzenie lub uchylecia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania . Zarzucono naruszenie art. 233 k.p.c. przez błędne uznanie , że na podstawie przedstawionych dokumentów nie wykazano przeniesienia posiadania urządzeń przesyłowych w sytuacji gdy dokumenty te wyraźnie na to wskazują . Widzi się także naruszenie art. 231 k.p.c. w związku z art. 232 k.p.c. i art. 6 k.c. przez przeprowadzenie dowodu z urzędu w sytuacji gdy uczestnik nie kwestionował faktu „ przeniesienia posiadania własności urządzeń przez poprzedników prawnych wnioskodawczyni ” (komparycja apelacji - karta 192 in extenso) . Uchybiono wreszcie zasadom sporządzania uzasadnień przez niewskazanie podstaw odmowy przyznania mocy zgłoszonym przez stronę dowodom . Jak chodzi o naruszenie prawa materialnego , to wskazano na art. 348 k.c. i uznanie , że nie doszło do przekazania posiadania urządzeń w sytuacji gdy poprzednicy wnioskodawczyni przekazali jej dokumenty pozwalające na rozporządzanie rzeczą oraz art. 2 ust. 1 i 2 ustawy z 29 września 1990 roku o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości przez pominięcie , że nabycie prawa własności urządzeń nastąpiło na mocy tej ustawy , wobec faktu , że w dacie kiedy wchodziła w życie pozostawały one w zarządzie poprzednika prawnego wnioskodawczyni .

W uzasadnieniu wskazywano na postanowienia zarządzeń z 1989 i 1993 roku , według których nowoutworzonemu przedsiębiorstwu przydziela się składniki powstałe z podziału dotychczasowego przedsiębiorstwa lub nowopowstała spółka przejmuje wszelkie prawa i obowiązki swego poprzednika . Żaden inny dokument nie był zatem potrzebny . O fakcie przekazania własności urządzeń świadczy także to , że wnioskodawczyni dysponuje całą dokumentacją techniczną urządzeń obejmującą budowę linii czy przeprowadzane remonty , przejmowaną w ramach sukcesji . Przeniesienie posiadania nastąpiło zatem na podstawie art. 348 k.c. , z czym zgodzić się miał Sąd Okręgowy w Elblągu w postanowieniu z 2 stycznia 2014 roku .

Uczestnik wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego .

Sąd Okręgowy ustalił i zważył , co następuje :

Apelacja (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w G. okazała się bezzasadna .

Sąd odwoławczy przyjmuje za własne ustalenia faktyczne poczynione w pierwszej instancji jak chodzi o stan prawny nieruchomości , która miała być obciążona służebnością (właściwy numer księgi wieczystej to (...)) oraz podmiotowość prawną przedsiębiorstw przesyłowych korzystających z urządzeń energetycznych przebiegających

przez grunt uczestnika , a zatem nie ma potrzeby ich ponownego przytaczania . Zaznaczyć jedynie trzeba , że wbrew ustaleniom Sądu Rejonowego nie ma podstaw aby twierdzić , że decyzja administracyjna Naczelnika Gminy M.z 28 sierpnia 1982 roku dotyczyła nieruchomości uczestnika , a zatem by stanowiła podstawę wybudowania i użytkowania urządzeń energetycznych tam posadowionych . Odnosnie zaś rozważań prawnych to problematyka przeniesienia posiadania służebności , z uwagi na zagadnienia , którym Sąd odwoławczy przypisał kluczową rolę dla oddalenia wniosku o zasiedzenie , utraciła na znaczeniu i omówiona zostanie w dalszej kolejności . W postępowaniu apelacyjnym ustala się nadto , że urządzenia energetyczne na gruncie uczestnika oddano do eksploatacji po 31 sierpnia 1983 roku , to jest dniu odbioru technicznego robót budowlano – montażowych (dowód – protokołu odbiorów technicznych z 31 sierpnia 1983 roku karty 30 – 31) . Nie ma zatem przeszkód aby przyjmować za wnioskodawczynią , że faktyczne korzystanie z trwałych i widocznych urządzeń na nieruchomości uczestnika w zakresie odpowiadającym treści służebności rozpoczęło się 1 września 1983 roku . Na podstawie akt I Ns (...) ustalono zaś , że w dniu 8 marca 2012 roku R. S. złożył wniosek o ustanowienie służebności przesyłu obciążającej nieruchomość w Z.P., na rzecz przedsiębiorcy (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w G.. Postępowanie to zawieszono , na podstawie art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. , postanowieniem z dnia 14 czerwca 2012 roku .

Oczywiste jest zatem , że w razie uwzględnienia wniosku Spółki (...) z 19 kwietnia 2012 roku o stwierdzenie zasiedzenia służebności o cechach służebności przesyłu wniosek o ustanowienie służebności przesyłu okazałby się bezzasadny - nie ma podstaw do regulowania w ten sposób stanu polegającego na korzystaniu z gruntu pod urządzenia służące do przesyłu energii elektrycznej skoro jeszcze przed złożeniem wniosku przedsiębiorca uzyskał takie prawo . W rozstrzyganej sprawie nie wystąpiły jednak przesłanki aby stwierdzić zasiedzenie służebności . Treść wniosku Spółki (...) uzasadniała zresztą jego oddalenie a limine .

Podstawę prawną dla zasiedzenia służebności przesyłu stanowi art. 292 k.c. w związku z art. 305⁴ k.c. , który odsyła do odpowiedniego stosowania przepisów o zasiedzeniu nieruchomości . Artykuł 172 § 1 k.c. nie może być zatem wykładany literalnie , a z uwzględnieniem właściwości prawa powstałego na podstawie art. 292 k.c. Do zasiedzenia prowadzi posiadanie trwałego i widocznego urządzenia na cudzej nieruchomości . Posiadanie wykonuje się zatem w zakresie odpowiadającym treści służebności (art. 352 k.c.) . Posiadacz nabywa służebność przesyłu korzystając nieprzerwanie z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści tej służebności przez okres dwudziestu lat , chyba że uzyskał posiadanie w złej wierze , a wówczas okres ten wynosi trzydzieści lat . Jeżeli podczas biegu zasiedzenia nastąpiło przeniesienie posiadania , obecny posiadacz może doliczyć do czasu , przez który sam posiada , czas posiadania swego poprzednika . Jeżeli jednak poprzedni posiadacz uzyskał posiadanie nieruchomości w złej wierze , czas jego posiadania może być doliczony tylko wtedy , gdy łącznie z czasem posiadania obecnego posiadacza wynosi przynajmniej lat trzydzieści (art. 172 i 176 k.c. w związku z art. 292 k.c. i art. 305⁴ k.c.) .

Za przyznaniem nieuprawnionemu posiadaczowi możliwości nabycia prawa , o ile posiadał przez wystarczająco długi czas , przemawia konieczność zapewnienia porządku prawnego i stabilizacji stosunków . Społeczno - gospodarcza rola zasiedzenia w zakresie zapewnienia porządku prawnego polega przede wszystkim na usunięciu długotrwałej niezgodności pomiędzy stanem posiadania , a stanem prawnym , przy biernej postawie właściciela , od którego wymaga się dbałości o zachowanie własnego prawa . Tymczasem Spółki (...) już we wniosku twierdziła , że z gruntu R. S. korzystała legalnie - na podstawie decyzji wywłaszczeniowej Naczelnika Gminy M. z 28 sierpnia 1982 roku . Jej skutkiem było ograniczenie prawa własności nieruchomości przez znoszenie stanu faktycznego ukształtowanego przebiegiem urządzeń , wraz z zagwarantowanym prawem dostępu do cudzego gruntu w celu wykonywania czynności związanych z konserwacją tych urządzeń . Wnioskodawczyni z faktu wydania decyzji wywodzi swoją dobrą wiarę , podczas gdy wykonywanie uprawnień w zakresie wynikającym z decyzji wydanej na podstawie art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 marca 1958 roku o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości (tekst jednolity z 1974 roku Dziennik Ustaw Numer 10 pozycja 64 ze zmianami) , stanowiącej tytuł prawny do ich wykonywania , wyklucza nabycie przez zasiedzenie służebności gruntowej o cechach służebności przesyłu (patrz uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z 8 kwietnia 2014 roku w sprawie III CZP 87/13) . Przyjęcie za prawdziwe twierdzeń wnioskodawczyni czyniłoby jej wniosek oczywiście bezzasadnym .

Rzecz jednak w tym , że wbrew przekonaniu Spółki (...)nie wykazała ona aby decyzja o wywłaszczeniu obejmowała grunty uczestnika . Do wniosku dołączono decyzję wywłaszczeniową z 28 sierpnia 1982 roku wraz z wykazem właścicieli gruntów , przez które przebiegać miała linia energetyczna . Wymienia się tam właścicieli gruntów , między innymi , w Z.P., numer obciążonej działki i numer księgi wieczystej prowadzonej dla tego gruntu . W decyzji odwołano się wprost do wykazu . Przypomnieć trzeba , że księgę wieczystą (...)(przed migracją – (...)) założono w 1954 roku . Na podstawie umowy dożywocia z 1975 roku właścicielem jest R. S.. Obejmuje ona jedną wyodrębnioną działkę geodezyjną o numerze (...). W wykazie załączonym do decyzji nie wymienia się R. S., księgi wieczystej numer (...), ani działki (...). Zaznaczona przez wnioskodawczynię działka (...)nie należy do uczestnika , prowadzono dla niej księgę wieczystą (...)i nic nie wskazuje na to aby W. R.był poprzednikiem prawnym uczestnika . R. S.zwracał uwagę na tą okoliczność . Spółka (...)poprzestała na twierdzeniu , że rozbieżność dotycząca numeru działki wzięła się z podziałów geodezyjnych , czego dowodzić mają akta księgi wieczystej . Jak wyżej wskazano rozbieżności dotyczą nieumieszczenia wśród adresatów decyzji uczestnika oraz nieruchomości , której był właścicielem w dacie jej wydania i której dotyczy wniosek w niniejszej sprawie .

Zasadnicze wątpliwości budzi także zakres decyzji . Wiadomo , że wydano ją na podstawie art. 35 przywołanej już wyżej ustawy o wywłaszczaniu nieruchomości . W ustępie 2 tego artykułu określono zakres uprawnień przedsiębiorstwa państwowego do korzystania z cudzego gruntu - dostępu do przewodów i urządzeń w celu wykonywania czynności związanych z ich konserwacją . Wydaje się , że we wspomnianej decyzji Naczelnika Gminy M. udzielono tylko jednorazowego upoważnienia do wstępu na nieruchomości nią objęte , celem budowy – modernizacji linii i stacji transformatorowych .

W tym stanie rzeczy nie sposób uznać aby Spółka (...) wykazała , że jej poprzednik prawny posadowił urządzenia energetyczne na gruncie R. S. na podstawie decyzji wywłaszczeniowej . Wobec oczywistego nieobjęcia uczestnika tą decyzją wymieniony w niej Zakład (...) nie mógł wejść w posiadanie służebności w dobrej wierze . W rzeczywistości zatem dokumenty dostarczone przez samą wnioskodawczynię doprowadziły do obalenia domniemania dobrej wiary posiadacza skoro w świetle przytoczonej treści decyzji i wykazu nie da się utrzymywać , że objęto służebność w posiadanie (wzniesiono urządzenia energetyczne) słusznie sądząc , że nie narusza się cudzych praw . W związku z tym termin zasiedzenia upływał dopiero 2 września 2013 roku . Złożony w dniu 8 marca 2012 roku wniosek o ustanowienie służebności przesyłu obciążającej nieruchomość R. S. , na rzecz (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w G. , doprowadził do przerwy biegu tego terminu , jako działanie bezpośrednio zmierzające do zachowania własnego prawa .

Trzeba wreszcie wyjaśnić , że wbrew wywodom apelacji dołączone do akt zarządzenia z 1989 i 1993 roku nie określają wyraźnie , że obejmują także przeniesienie posiadania służebności . Dokumenty te w ogóle nie traktują o posiadaniu , czy służebnościach gruntowych . W apelacji wskazuje się zresztą , że wyraźnie mówią o przeniesieniu posiadania urządzeń przesyłowych , ale i tego ich treść nie potwierdza . W zarządzeniu Ministra Przemysłu z 16 stycznia 1989 roku w sprawie podziału przedsiębiorstw państwowych wskazano tylko , że tworzone przedsiębiorstwo państwowe – Zakład (...) powstaje na bazie dotychczasowej jednostki organizacyjnej o tej samej nazwie . Zakładowi przyznaje się składniki mienia ustalone przez stosowną komisję . Sądzić należy zatem , że to dokument pochodzący od tej komisji wymieniać mógł urządzenia służące do doprowadzania prądu elektrycznego , wchodzące na mocy art. 49 k.c. w skład przedsiębiorstwa i przebiegające , między innymi , przez nieruchomość uczestnika , a opisane w opinii biegłego J. A. . Pozostałoby wówczas przeprowadzenie adekwatnego wyводу prawnego uzasadniającego wnioskowanie o przeniesieniu w ten sposób posiadania służebności gruntowej , mającej cechy obecnej służebności przesyłu , w sposób opisany w art. 348 k.c. Zarządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z 9 lipca 1993 roku służyło w pierwszej kolejności wniesieniu mienia dzielonego przedsiębiorstwa państwowego - Zakładu (...), do spółki akcyjnej (...). Wnioskodawczyni nie twierdzi , że spółka ta była jej poprzednikiem prawnym . Wskazaniem zarządzeniem przekształcono także dotychczasowy Zakład (...) w (...) Spółkę Akcyjną w E. , ale szczegółów podziału mienia w treści zarządzenia nie wskazano . Odsyła się natomiast do załącznika do zarządzenia , którego wnioskodawczyni nie zechciała przedłożyć . Stąd kolejne postanowienia , deklarujące następstwo praw i obowiązków , nie wyjaśniają losów prawnych linii , której dotyczy postępowanie , a w sposób pochodny – nie dowodzą przeniesienia posiadania służebności na gruncie uczestnika . Odwoływanie się do stanowisko zajętego przez Sąd Okręgowy w Elblągu w sprawie

I Ca (...) jest o tyle zawodne , że przedsiębiorstwo przesyłowe przedłożyło tam tzw. kartotekę linii , jako przechowywane stale w archiwum urządzenie ewidencjonujące stan linii i urządzeń energetycznych , przejmowane od poprzedników prawnych . W niniejszej sprawie wyciągu z takiej kartoteki nie przedłożono , a dopiero w apelacji powołano się na jej istnienie . Jak jednak wspomniano wyżej , problematyka przeniesienia posiadania podnoszona w kontekście art. 176 k.c. utraciła na znaczeniu skoro zakładając nawet jego ciągłość od 1983 roku , do upływu terminu zasiedzenia nie doszło przed złożeniem przez R. S. wniosku o ustanowienie służebności , a w tej ostatniej sprawie zainteresowani przedstawiają dopiero swoje stanowiska .

W tym stanie rzeczy , na mocy art. 385 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. , apelację oddalono .

O kosztach postępowania za drugą instancję orzeczono na mocy art. 520 § 3 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. i 13 § 3 k.p.c. uznając , że w postępowaniu apelacyjnym ujawniła się wyraźna sprzeczność interesów uczestników , a apelację Spółka (...) oddalono . Wysokość kosztów określono na kwotę 120 zł , to jest równą opłacie za czynności adwokata w postępowaniu apelacyjnym dotyczącym służebności - § 8 pkt 3 w związku z § 13 ust. 1 pkt 1 i § 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie / ... / (tekst jednolity z 2013 roku Dziennik Ustaw pozycja 461) .